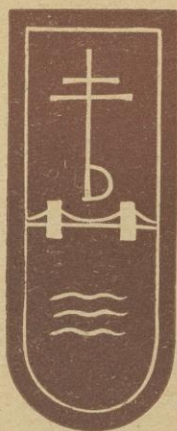

MAGYAR HADARTAN
MUSZAKAI ISKOLA
KÖNYVTÁRA

A TERMÉSZET

SZERKESZTI: NADLER HERBERT

1944. DECEMBER

KIADJA: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZÖNSÉGE

JÖJJÖN A FŐVÁROS VILÁGHÍRŰ GYÓGYSZÁLLÓIBA!

**SZENT GELLÉRT
GYÓGYSZÁLLÓ**

260 szobás modern gyógyszálló a Gellérthegy déli oldalán. Közvetlen kapcsolat a Szent Gellért gyógyfürdővel. Előnyös áru pausálkúrák a szálló betegosztályán. Korszerűen felszerelt orvosi rendelőintézet, teljes fizikoterápia és mechanoterápia. Termál- és kádfürdők, iszaposztály, hullám- és pezsgőfürdő

Kedvezményes fürdőjegyárak a szálló vendégei részére

CÍM: BUDAPEST, XI., GELLÉRT-TÉR 1

TÁVBESZÉLŐ: 268-800

**RUDAS
GYÓGYSZÁLLÓ**

Az úri középosztály kedvelt gyógyszállója. Heti panziórendszer. »Juventus« rádiumos kádosztály és rádiumos iszap. Gőzfürdő közvetlen kapcsolatban a szállóval. Modern kényelemmel berendezett szobák, orvosi rendelőintézet, kívánatra diétás konyha. Ivókúrák a szálló parkjában: a Juventus-, Hungária- és Attila-források vizével

CÍM: BUDAPEST, XI., DÖBRENTAI-TÉR 9

TÁVBESZÉLŐ: 156-070

A TERMÉSZET

KIADJA: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
KÖZÖNSÉGE

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, XIV., ÁLLATKERT
TÁVBESZÉLŐ: 220-400

SZERKESZTI:

NADLER HERBERT

A SZÉKESFŐVÁROSI
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT
IGAZGATÓJA

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

EGY ÉVRE 10 PENGŐ

FÉLÉVRE 5 PENGŐ

EGYES SZÁM ÁRA 90 FILLÉR

TARTALOM:

Nadler Herbert: Adatok és képek az Állatkert életéből. — Állatkerti hírek.

ADATOK ÉS KÉPEK AZ ÁLLATKERT ÉLETÉBŐL.

Írta **Nadler Herbert.**

(3. folytatás.)

1934—1935.

Már csak régi fényképek emlékeztetnek az Állatkert egykori *krokodilusházára*. A nagytónak a vendéglőterület felé kiöblösödő keleti partja mellett, forróégyövi tájak bennszülötteinak cölöp-építményét utánozva, állt a náddal fedett jókora fabódé a vízben. Két sarkát ugyancsak nádfedeles, fakorlátos kis hidak kötötték össze a parttal. Keleti oldalán széles tornác volt, rajta asztalokon sorba rakott üvegládákban kígyók, gyíkok, békák. Bejáratánál bálványokká faragott faoszlopok jelezték, hogy a krokodilusfélék hazája közös a bálványimádó színes természeti népekével. A nagy páncélosgyíkok nyaranta a két fahíd között elkerített kis öbölben heverésztek, télire beterelték őket fűtött helyiségükbe.

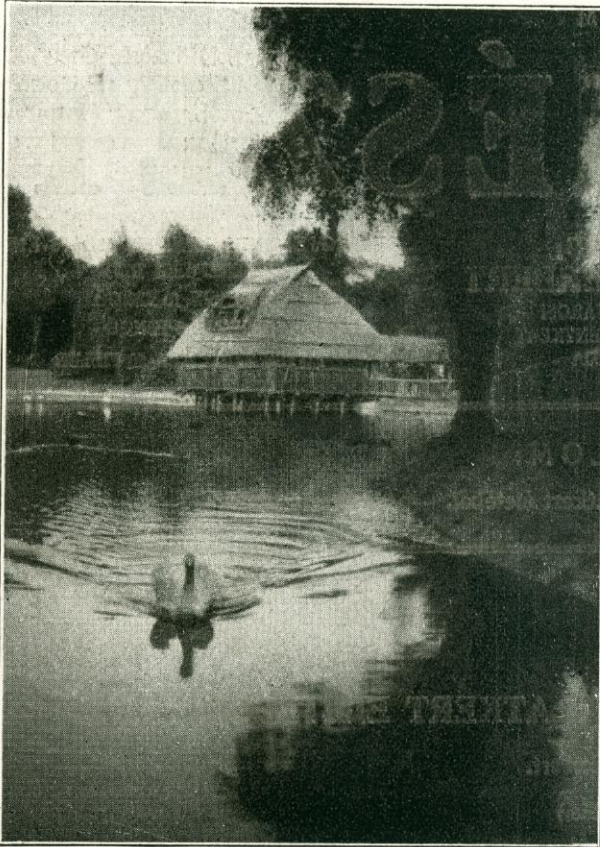
Bizonyára senki sem tagadja, hogy ez a délszáki köntösbe öltöztetett terrárium a tó tükré fölé, bármelyik oldaláról nézve, festői, szép alkotás volt. A hiba csak abban volt, hogy megépítésében — miként legtöbb állatházunk megtervezésében — a műépítészet remekelt az állatok kárára. A terrárium egyik főkélléke a lehető legnagyobb világosság, a télen is mennél több napfény. Az életnek ebből az elemi feltételéből a hüllők abban a cölöpházban vajmi keveset kaptak. Sötéttségben sínylödtek az őszi, téli és tavaszi hónapokban; napsütés híján nem táplálkoztak és sorjában elpusztultak.

Az épületnek erre a nagy hibájára már elődeink is ráeszméltek, azért rendeztek be a pálmaház egyik oldalszárnyában már 1922-ben külön kis terráriumot az óriáskígyóknak, a teknősöknek, a kisebb hüllőknek és apró díszhalaknak. A nagy krokodilusok és alligátorok azonban régi, alkal-

matlan szállásukon maradtak; 1929-ben is még ott találtam néhány megmaradt példányukat. Közönségünk akkor már csak nyaranta láthatta őket a számukra elkerített, már említett tóparti kis öbölben. Ott sem volt jó soruk, mert könnyen elérhetőek voltak sétabottal vagy esernyőnyéllel, sőt, föléjük hajolva, a szomszédos virágagyakat díszítő nagy köveket fejükre lehetett ejteni. Ezért voltak félszemű és voltak mind a két szemükre megvakult krokodilusaink... intézményünk néhány barátja állatszeretetének és magas erkölcsi színvonalának tanúságaképpen. Amikor aztán a hűvösödő nyár végi idővel bekerültek téli lakásukba, a következő nyár elejéig egészségüket rontó sötétségben tengődtek, de békességben, háborítatlanul éltek. A tavi faházat ugyanis látogatóink elől el kellett zárunk, mert féltő volt, hogy a víztükör fölött két évtized óta korhadó padlója leszakad alattuk.

A forróégyöv nagy hüllőinek szakszerű elhelyezése tehát építkezési munkatervünk egyik igen lényeges pontja volt. Új tanyát kellett nekik keresnünk, illetve másutt kellett természetüknek megfelelő életkörülményeket teremtenünk. Erre a célra a pálmaháznak azt, az északi homlokzatán félkörben kiugró, félkupolás, üvegfalas és tetején is üveggel fedett toldalékát szemeltem ki, amelyet eredetileg előcsarnoknak szántak, de később — miután elődeink délről nyitottak bejáratot az épületbe — a vendéglőbérő kávéházi konyhának használta, utóbb pedig a téli hónapokban a nagy pálmákat gondozták benne.

A nyáron szabadég alatt viruló délszáki növényeink telettésére más épületekben szorítottunk helyet, és 1934 tavaszán hozzáfogtunk a pálmaház egykori előcsarnokának *krokodilus-terráriummá* való átalakításához. Padlóját — az alagsorban lévő

A forróégövi tájak bennszülötteinek cölöpépítményét utánzó egykori krokodilsház.
Az állatkerti I. fényképpályázaton vásárolt kép.
Papp László felvétele.

akvárium előtere fölött — teherbírásának fokozására vasbetongerendákkal alátámasztottuk és eredeti szintjét a nagy víztömeg súlyával terhelt egész terráriumi szerkezet alapozása és szigetelése céljából egy méterrel feljebb emeltük. Belső felét jókora teknővé mélyítettük, partos felét, az üvegfal felől félkörben, betonvályúba ültetett s a meleg párás levegőben buján tenyésző forróégövi növények változatos sora keretezi. A központi fűtőberendezésnek mind a teknőben, mind rajta kívül célszerűen elhelyezett fűtőtestivel gondoskodtunk a víz 23-25 és a levegő 25-28 C-fokos állandó, egyenletes melegségéről. A belső és külső levegő hőmérsékletének különbsége okozta nagy páralakodás és a velejáró zavarok és károk megelőzésére a csarnok egyrétű üvegfalát kétrétűvé tömörítettük. A közönség számára a helyiség belső falára, a víz színe fölött két méternyire, folyosószerű hosszú erkélyt építettünk, két végére egy-egy ajtó nyílik a pálmaház nagy hajójából felvezető lépcsőzetes, fakorlátos feljárókról.

Miután ezekkel az átalakítási és szerelési munkálatokkal 1934 nyarán elkészültünk, a tavi cölöpházból az addig még életben maradt három nilusi krokodilust és két alligátort átköltöztettük nap-sütötte, szép világos, meleg új otthonukba. Később, illetve a következő években melljük került a már említett kis terráriumban nevelt és az esztendőik során nagyra nőtt három bordás-, két amerikai-, egy tömpeorrú-krokodilus, két alligátor és három kaimán.

Az állatok megdobálása az új terráriumban, sajnos, megismétlődött; a pálmaházban is voltak növénycsoportokat díszítő nagyobb terméskövek, és ott is akadt olyan kedves látogatónk, akinek öröme telt abban, hogy a köveket helyükről el-emelte és az erkélyről áldozataira ejtette. Ennek a kínzásnak és kártevésnek csak úgy vehettük elejét, hogy minden elérhető és megmozdítható követ onnan eltávolítottunk.

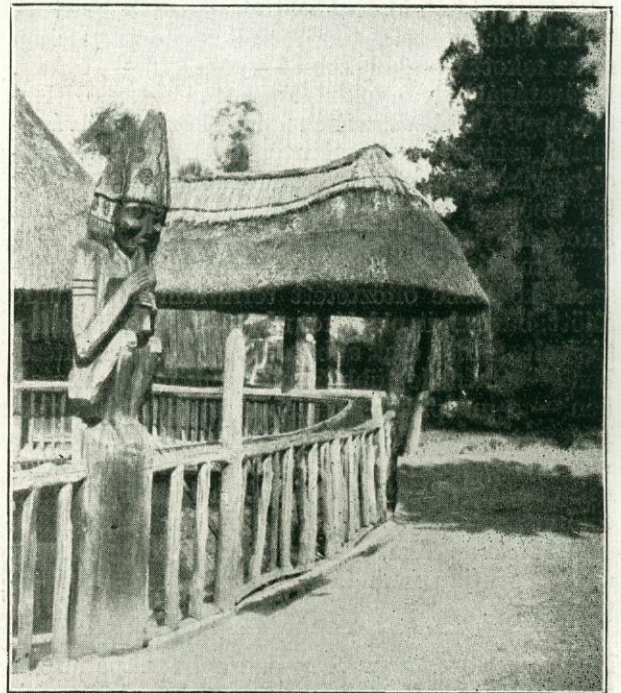
Sérült, elcsúfított, többnyire csonkalábú példányok a krokodilusfélék vegyes társaságában, sajnos, most is akadnak. Noha bőségesen tápláljuk őket, megesik néha, hogy egymás lábát leharapják és felfalják. Ennek oka csak ingerlékeny, könnyen haragra lobbanó és falánk természetük.

A tavon roskadozó korhadt nagy fabódét pedig lebontattuk és az építőművészet e festői alkotásának emlékét elraktároztuk az Állatkert multjának többi emléke közé.

*

A krokodilus-terrarium ügyének megoldásával időszerűvé vált a *nagyító keleti partjának* szabályozása, jobban mondva, a kert eme részének gyökeres átalakítása. Ennek a munkánknak megtervezésében csak úgy, mint minden újításunkra és változtatásunkra vonatkozó elgondolásunkban, egyrészt a szakszerűség színvonalának emelésére, másrészt a nagyvárosi embernek a korral egyre növekedő igényei kielégítésére és ezzel gazdálkodásunk anyagi eredményének javítására törekedtünk.

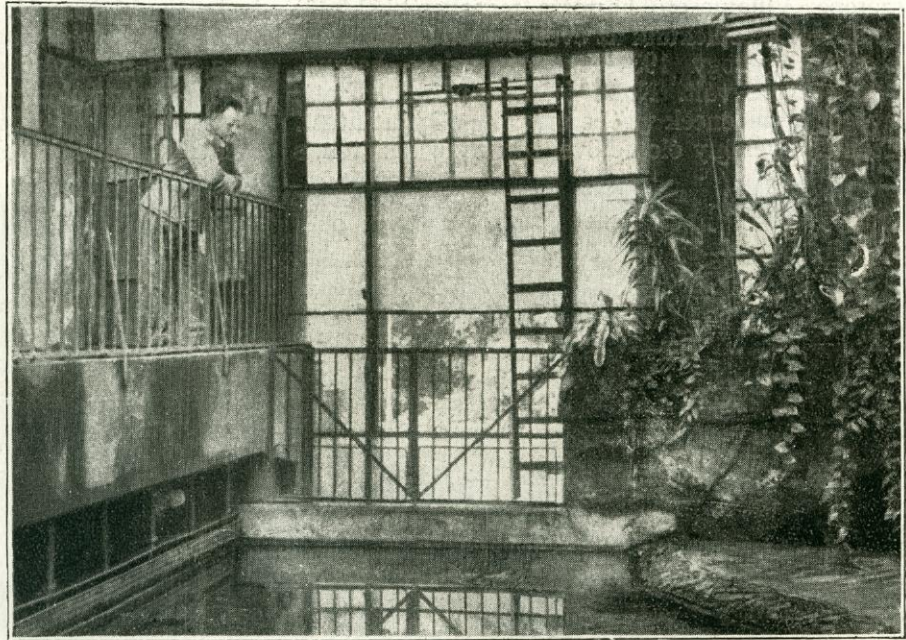
Közbevetve ugyanis meg kell jegyeznem, hogy a sok fajt és fajtát számláló, gazdag állatgyűjtemény beszerzésével és gondozásával, és az istállók, udvarok, ketrecek és ólak célszerű megépítésével még nem alkalmazkodtunk eléggé a kor igényeihez, mert az állatkertek közönségének nagy-

A régi krokodilus-terrarium »bejáratánál bálványokká faragott faoszlopok...»
Az állatkerti II. fényképpályázaton vásárolt kép.
Tóth Zoltán felvétele.

része manapság már nemcsak állatokat akar látni, hanem sok más szórakozási lehetőséget is elvár tőlünk. Ezért feladatkörrünkbe, az állat- és növénytani ismeretek népszerűsítésén felül, még egyéb olyan berendezkedések és vállalkozások létesítése is tartozik, amelyek vendégeinknek az időtöltést kertünkben kívánatosá, kellemessé teszik. Ezek közül a legjelentősebb — mert legtöbb a közönsége és bevételeinket lényegesen fokozza — a vendéglő és vele kapcsolatban a zene. Enyhe nyári estéken szabadég alatt vacsorázva zenét hallgatni — a háttérben a tóra, mögötte a sziklán holdfényben csillogó vízesésre és a csillagos égbolt alatt sötétlő öreg fák terebélyes lombkoronájának körvonalaire látva — az üdülésnek, a pihenésnek, a művelődésnek és a művészet pártolásának olyan élvezetes kerete, amelyet bővíteni és javítani valóban érdemes volt.

Régi látogatóink még emlékezhetnek a nagytó eredetileg kifelé öblösödő keleti partjára. A vele párhuzamos sétány a krokodilusok régi terráriumának bejáratához egy kis hajlatba lejtett. Az Állatkert főkapujától odavezető széles út a tó sarkánál megtört és a vendéglő felé kanyarodva, ennek területét negyedhold alakú, keskeny sáv

A pálmaház egykori előcsarnokában 1934-ben épült új krokodilus-terrárium.
Az Állatkert képtárából.

szűkítette, majd a tó másik sarkán ismét megtörve, elfordult a kert Aréna-úti kapuja felé.

Az út e két törését a tó irányában kiegyenesítve és folytatását enyhe íveléssel összekötve, a víztükör terjedelméből aránylag kis darabot lehasítottunk, viszont a vendéglő közönségének és a hangversenyek hallgatóságának szánt térséget — sok ráhordatott földdel egyszintbe feltöltve — kétszeresére szélesítettük. A sétány feltöltött szakaszát termésköböl épült *bástyafallal* megtámasztottuk, tetejébe ugyancsak termésköböl faragott alacsony oszlopokat állítottunk és közéjük szerelt fakorlással határoltuk el a magas partot a víz sokkal mélyebb szintjétől.

A régi, csonka vendéglőterületbe közepetáján alkalmatlanul beékelt, falazott *zenekari emelvényt* vasrudak tartotta tetőernyőjével és alagsorával lebontattuk és az egész térség beosztásának megfelelő, központi helyen újból felépítettük; az ez alkalommal alagsorában létesült öltözőkbe bevettük a villanyt, a gázt és a vizet.

Az ily módon megnagyobbodott és elrendezett területen a következő években, nyaranta, esténként az asztaloknál vacsorázó, a széksorokban elhelyezkedett és a sétányon álldogáló vagy járókelő sokezerfőnyi közönségünket nemcsak hangversenyekkel, hanem színelőadásokkal és dalművekkel szórakoztattuk. Magas művészi színvonalon tartott ünnepélyes estélyeinket a háború, az ellenség légitámadásai és a város elsötétítése miatt, sajnos, be kellett szüntetnünk, de reméljük, hogy felújításukkal már nem kell sokáig késnünk.

*

Az akvárium szerkezetének javítását és felszerelésének gyarapítását 1934-ben is folytattuk.

Már említettem, hogy ha a vízben nem elég a levegő, a benne élő állatok bizony megfulladnak. Ezért olyan fontos az akváriummi légszivattyú

A pálmaház északi homlokzatának 1934-ben krokodilus-terráriummá átalakított toldaléka.
Az állatkerti I. fényképpályázaton vásárolt kép.
Ifj. Mratsko Ferenc felvétele.

szerepe. Villamoserő hajtotta fogaskerékkel működő régi készülékünk az évek hosszú során egyre kopott, úgyhogy 1934-ben már szinte használhatatlenné vált. Noha éjjel-nappal dolgozott, levegőt a medencék vizébe már alig-alig juttatott. Ezenfelül vékony ólomcsövei töredezni kezdtek, s

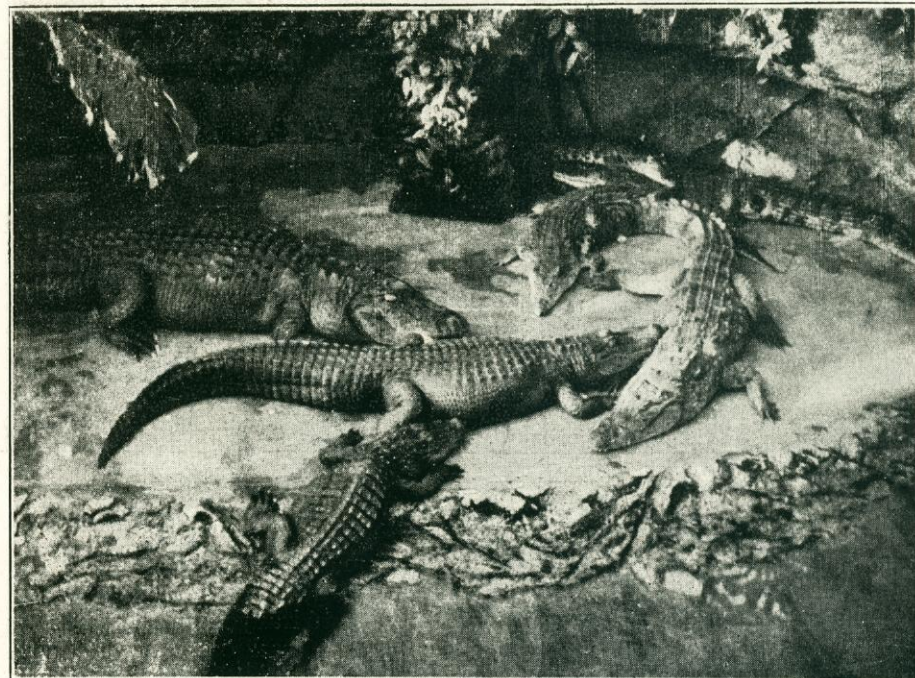
lepbe, majd állandó, egyenletes nyomással a csőhálózatba, s végül az áramlást fékező szelepeken át a medencék vizébe jut.

A töredező ólomcsöveket 200 méternél hosszabb vascsövekkel pótoltuk, és minden nagyobb medence fölé egy ikerszelepet szereltettünk, hogy ha az egyik szelep javításra szorul, mellette a másik vegye át szerepét.

Az új légsűrítő beszerzése alkalmával az akvárium műszaki berendezéséhez tartozó gépeket — köztük a tengervízszivattyút is — mind egy közös kamrában helyeztük el, hogy kezelésük kényes feladatát megkönnyítsük és a felügyeletet föllöttük egyszerűsítsük.

*

Akváriumunk tengeri állatállományát — béke idején — évente egyszer az Adria partjáról, a rovignoi gyűjtőállomásról, egy vasútkocsit megtöltő szállítóbödönökben hozatott két-három ezer különféle állattal újítjuk meg. Ezek közül a kényesebbeket és az utazástól megviselt példányokat nem rakhatjuk mindjárt,

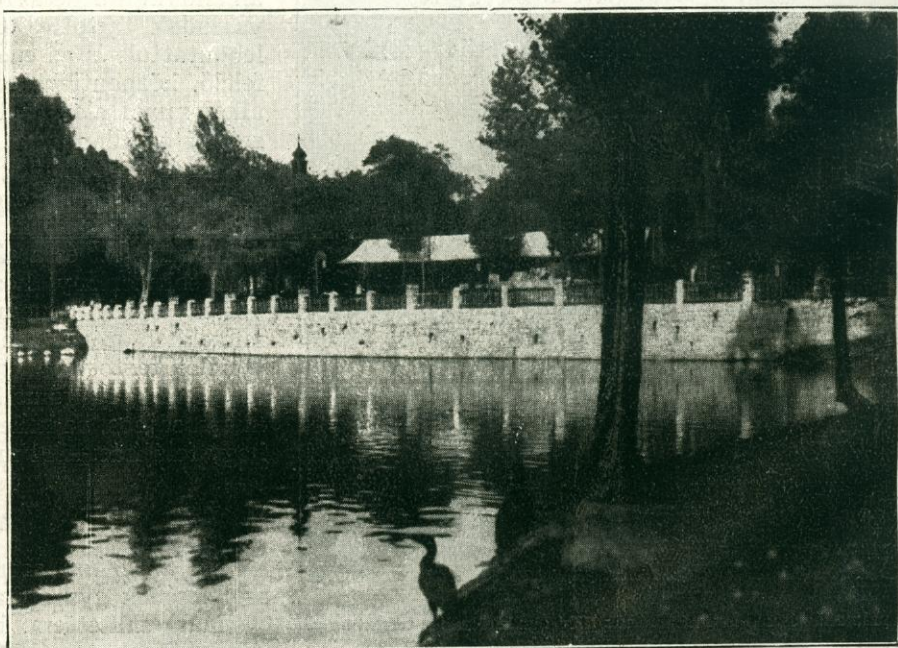
A krokodilusfélék vegyes társasága az új terráriumban. Az állatkerti VII. fényképpályázaton IV. díjat nyert kép. *Simonffy Szilárd* felvétele.

az elágazások helyén a levegő áramlását szabályozó szelepek megrozsdásodtak. Az egész felszerelést egyre-másra javíthatni, toldozni-foldozni kellett, s az emiatt néha napokig tartó pangás folytán sok állatunk elpusztult.

Új légszivattyúról és hozzávaló csőhálózatról kellett tehát gondoskodnunk.

1934-ben hozatott, villamosgéptől — fogaskerék mellőzésével — közvetlenül hajtott új készülékünk »léghűtéses Worthington légsűrítő«. Ennek teljesítőképessége óránként tizenkilenc köbméter sűrített levegő. Ezt négy egyköbméter ürtartalmú szélkazánba szorítja. Amikor a sűrítés a kazánban elérte a négy légköri nyomást, önműködő kapcsolója a gépet megállítva, a sűrítést szünetelteti, amikor pedig egy légköri nyomásra csökkent, a gép működését ismét megindítja. A sűrített levegő a gépből belekerült olajat elválasztó szűrőkön át a nyomásesőkkentő sze-

megérkezésük után, végleges helyükre, mert előbb napokig, esetleg hetekig, pihentetnünk és figyelniük kell őket. Mivel erre a célra nem volt elég nagy edényünk, a közönségtől nem látott kezelőhelyiségben — ugyancsak 1934-ben — két egyköbméteres betonkádát építettünk. Ezenfelül egy

A nagytó keleti partján 1934-ben épült kőfal. Az Állatkert képtárából.

250-literes *csempézett kádat* is készítettünk, főképen a tengerirózsák, a csigák és az edény falára tapadó egyéb alsórendű kis állatok ideiglenes elhelyezése céljára. Ezek ugyanis könnyen fejthetők le a síma csempékről, amikor már sor kerülhet áttelepítésükre az üvegfalás medencékbe.

*

Az *állatkerti nagytó* és partja eredetileg nem volt egészen körülkerítve, csak a kistó mellett határolta el az úttól olyan vashuzalháló, amelyen a tavon és környékén tanyázó nagy madarak átbújni nem tudtak. A pálmaházi és vendéglői oldalon az erdei girbe-görbe csupaszaágakból képezett alacsony kerítés inkább kerti dísz volt és csak a netán rendetlenkedésre hajlamos egyes embereket gátolta meg abban, hogy a vízparti gyept tiporják; a libák és kacsák úgy jártak át rajta, ahogyan akartak. A madárház szomszédságában, valamint a kis-szikla és a vendéglő között lévő szakaszon egyáltalán semmi kerítés nem volt.

Ennekfolytán a tóról időnként a kert távolabbi részeibe elkalandozó madarak, főképen a vadludak — igen illetlenül viselkedve — az utakon potyogtatták el emésztési terméküket, ezen a mocskosságon pedig a sétáló ember cipőtalpa könnyen megcsúszott. Főképen tisztasági szempontból tehát a tavat partjának egy részével úgy

kellett körülkerítenünk, hogy a gágogó-hápgógó népséget szabad kóborlásában megakadályozzuk. Ennek a régi tervünknek megvalósítására 1935-ben került sor.

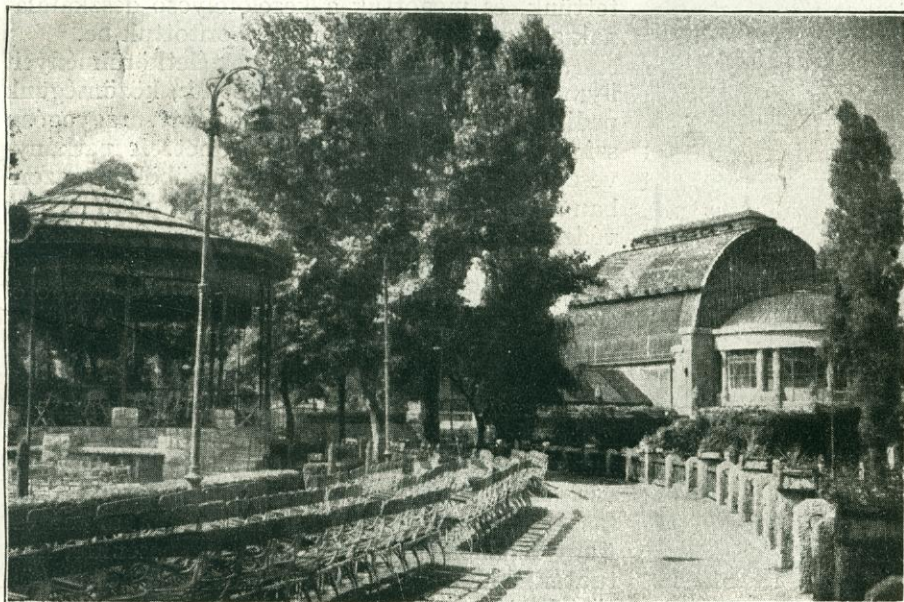
A kistó felőli oldalon a régi vashuzalhálót az

A tóparti kőfal-kőoszlopos, fakorlátos felső részének a pálmaházzal szemben 1935-ben készült folytatása. Az állatkerti VIII. fényképpályázaton vásárolt kép. Erdélyi János dr. felvétele.

egyöntetűség kedvéért a madárház mentén meghosszabbítottuk. De ennek a darab kerítésnek meg az a hibája, hogy közvetlenül az út szélén áll, igen alacsony, s a nála magasabb marabuk, hosszú csőrükkel fölötte kivágva, leckéztették meg igen fájdalmasan a velük incselkedő gyerekeket, szemük világát is veszélyeztetve.

A vendéglő felől a sétány 1934-ben épült kőfala volt minden kétféle való közlekedés akadálya. A bástya kőoszlopos, fakorlátos felső részének folytatását — ugyancsak az egyöntetűség díszítő hatása miatt és a tóparti kertészlet szépítése céljából — a pálmaházzal szemben, szintén 1935-ben építettük meg, de gyakorlati jelentősége ennek sem volt. Ezért vele, valamint a kistó- és madárházmenti régi, alacsony, kerítéssel párhuzamosan és mindenütt, ahol a viziszármások még korlátlanul elcsavaroghattak, vékonyszálú, megfelelően magas vashuzalhálóból kerítettük

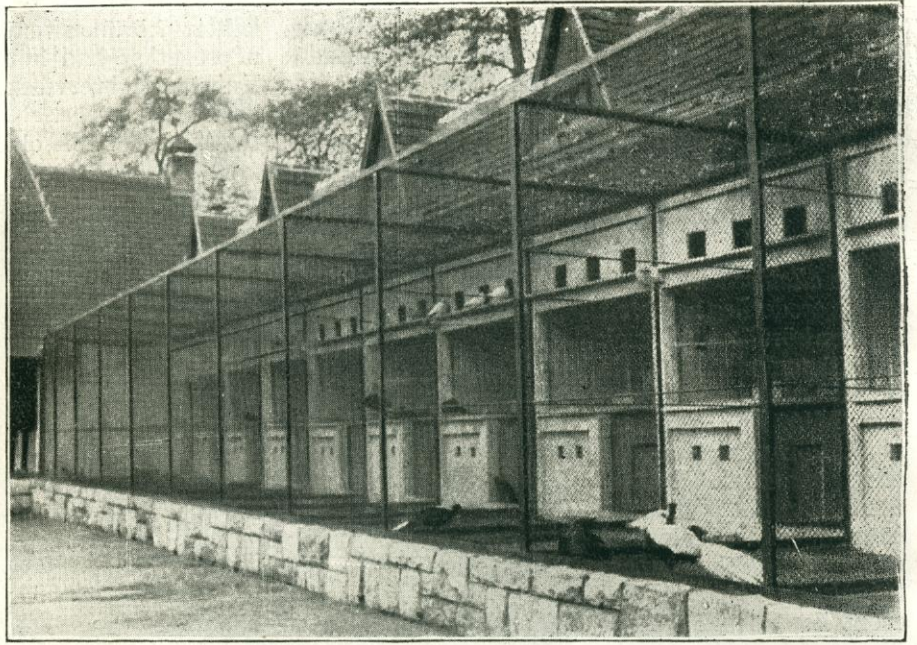

A nagytó keleti partján 1934-ben létesült sétány. Az Állatkert képtárából.

körül a tavat. Ennek meglett az a haszna is, hogy odavaló madaraink nem fészkelnek — a tojásgyűjtő diákság öröme, de kárunkra — szerteszét a kertben, és tojásaikat biztonságos helyen, háborítatlanul költetik ki.

*

A fácánház régi röpdéinek ugyanaz volt a hibája, mint az ebben a beszámolómban már tárgyalt régi tyúkketreceké. Hivatkozom mindarra, amit az Állatkert egykori baromfiudvaráról és 1931-ben, majd 1932-ben elvégzett lebontásáról és helyén létesült újításainkról már elmondtam. A fácánok és lakótársaik, a galambok is nélkülöztek a napsütést. Tető borult föléjük, mert elődeink féltették őket — és alighanem földes padlójukat — az esőtől; örökös árnyékban sínylődtek, sohasem sütkérezhettek, nem melegekedhettek a napon. Éllemüket megdezsmálták, bepiszkították a velük százával közösségben élő patkányok. Ketrecük

A fácánház 1935-ben készült új röpdéinek sora. Az Állatkert képtárából.

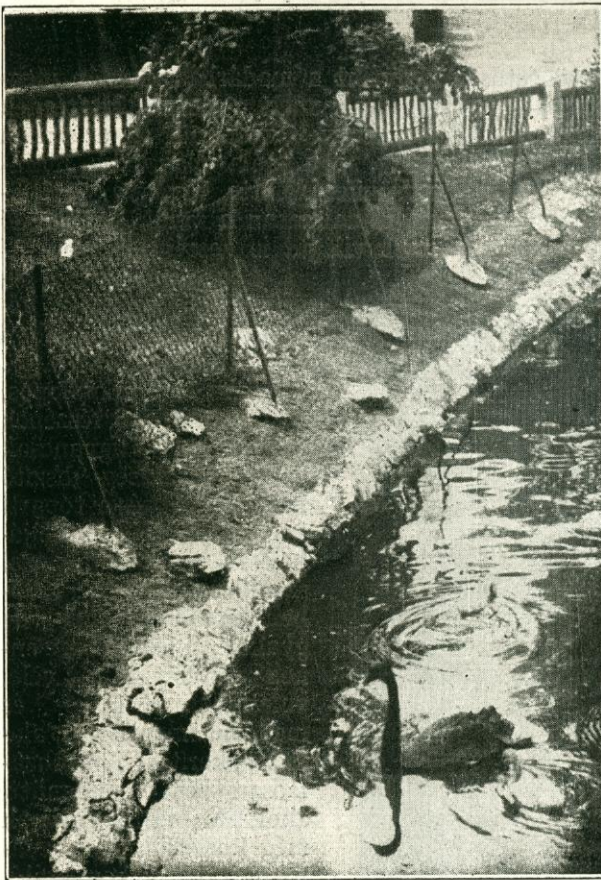
favázába a patkányok hosszú járatokat, folyosókat rágtak és bennük rejtőzve, szaporodtak.

Az ismétléseket elkerülendő, csak röviden vázolom, hogy a fácánröpdékben a bajokat 1935-ben hasonlóképen orvosoltuk, ahogyan 1931-ben a baromfiketrecek hibáit igazítottuk el a kis ragadozómadarak számára. Jobban mondva, a régieket lebontattuk és helyükbe újakat építettünk. A faváz helyébe vasváz került, a tető eltűnt. Az új röpdékbe besüt a Nap és beesik az eső. Kavicsrétegen át, az alatta kifelé lejtő betonpadlón és a vashuzalhálót tartó alapfal szűk nyílásain szivárog ki az eső. Hogy az elzavart patkányok az épület féltetővel védett hátulso része felől — a földben maguknak útát ásva vagy a deszkákat átrágva — se térhessenek vissza, a röpdék hátterében az ólak és dúcok alá is betonpadlót készítettünk, és mögöttük a kezelőfolyosó deszkafalának alsó részét bádoglemezzel borítottuk be.

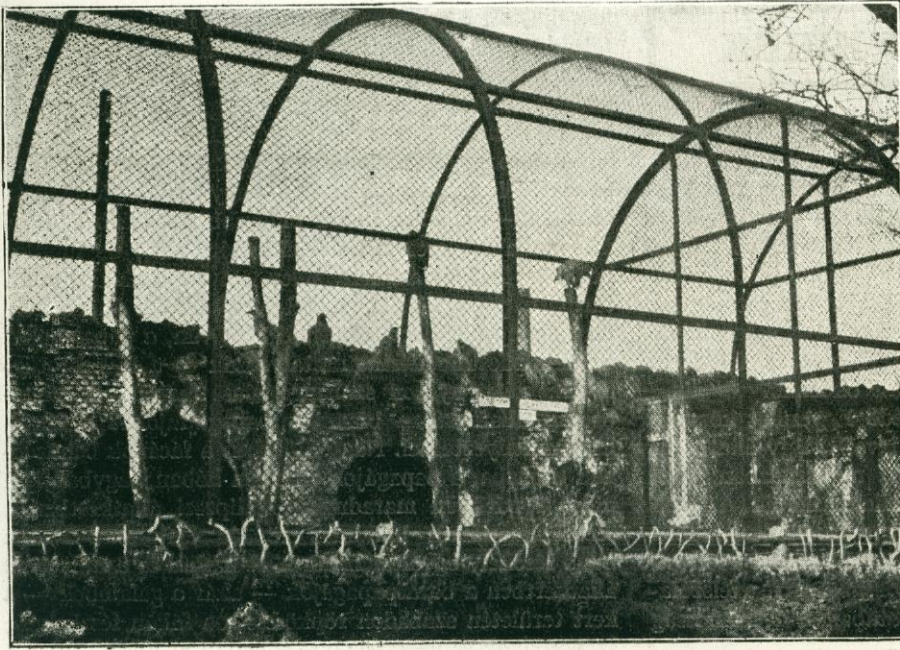
A fácánfajok és díszgalambok életkörülményeit ily módon lényegesen megjavítottuk, közönségünk pedig a madarak jól megvilágított, ragyogóan színes társaságában gyönyörködhet. A patkányveszedelmet onnan végképen kiküszöbölünk azonban akkor még nem sikerült. Évek múltán megint védekeznünk kellett a fácánházba beférkőzőt e kártevők ellen, azért erről az épületről is szó esik még beszámolómnak egy későbbi esztendőről szóló fejezetében.

*

A sasok és keselyűk nagy röpdéinek tatarozását, illetve nagyrészt megújítását, 1935-ben halasztanunk már nem lehetett. Rozsdamarta, töredező vashuzalhálójuk az esetleg nekirepülő keselyű vagy sas kiszabadulásának nem lett volna akadálya. Nagy ragadozómadaraink ezt, szerencsénkre, nem tudták, különben bizonyára búcsúzás nélkül költöztek volna el a vonatfüstjárta budapesti Állatkertből oda, ahová valók, a szabad alföldi rónára

1935-ben vékonyszálú, megfelelően magas vashuzalhálóval kerítettük körül a tavat. Az Állatkert képtárából.

A sasok és keselyűk nagy röpdéinek 1935-ben készült új vashuzalhálója. Az Állatkert képtárából.

vagy a havasok világába. A kondor azonban észrevette, hogy a vashuzalos elválasztófal közte és szomszédai között nem akadályozza annak, hogy a közelébe merészkedett rétisast — csak úgy egyszerűen átnyúlva érte — a szakadozó hálón át megragadja, magához áthúzza és jóévtággal elfogyassza.

Az öt röpdének már csak régi, hatalmas vasváza volt ép, erre szereltünk 1935-ben, a madarak erejéhez és nagyságához alkalmazkodva, hétmilliméteres vashuzalból font, ritka új hálót. Egyúttal megváltoztattuk régi beosztásukat. Az elválasztófalak közül középen kettőt kiküszöböltünk, hogy három kisebb rekesz helyett egy háromszorta tágasabbat létesítsünk. A fajok elkülönítésénél fontosabbnak véltük fogolysorsukon több mozgási lehetőséggel könnyíteni. E változtatás óta a középső nagy röpdében békésen megtűrik egymást a fakó- és barátkeselyűk, a réti-, parlagi- és szirtisasok. Csak etetésük alkalmával van köztük irigységből fakadó összezördülés. A két kisebb szélső rekesz egyikében csak nemrég hullott el az Állatkertben félszázadot töltött öreg kondor, a másikban tartjuk az Ázsia keleti részében honos, nálunk néhány éve özvegyesre jutott, óriásrétisast.

*

Állatkerti működésem hetedik évében, 1935-ben még nem készültünk el az akváriummal a szükséges és célszerű változtatásokkal; mind az épületnek, mind műszaki berendezésének tökéletesítésére törekedve, évenként még egyre újabb feladatok megoldása háramlott ránk.

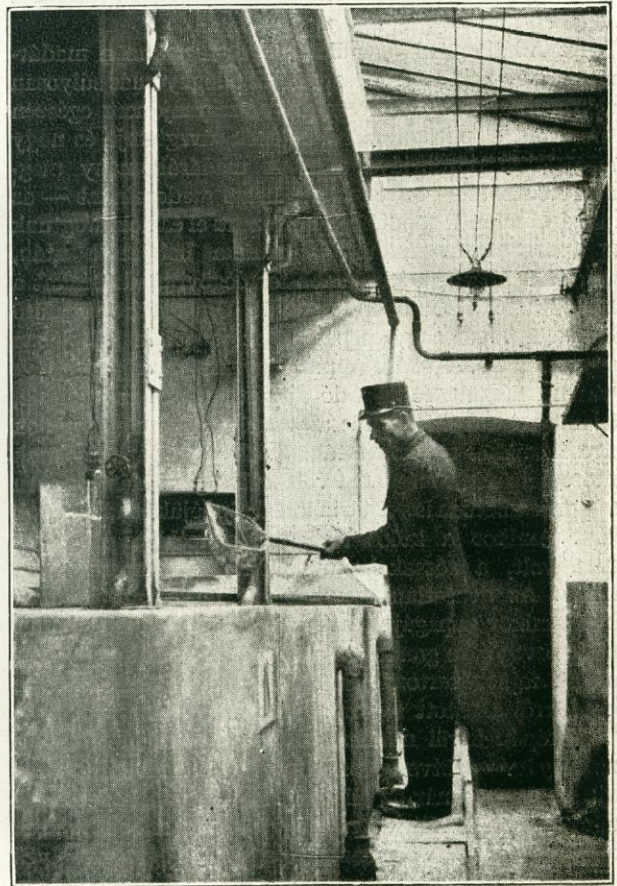
Említettem, hogy az akvárium tengervízi osztályán, a kezelőhelyiségben 1934-ben három új tartalék betonkádát készítettünk az újonnan érkezett állatok pihentetése, megfigyelése és ápolása céljára. Hasonlóképpen volt szükség másik osztályán az édesvízi halak számára öt új kezelő- és szoklató-

kádra; ezeket 1935-ben építettük meg.

*

A közönség az akvárium csarnokából a medencék üvegfalán át rézsut alulról néz az eredetileg föléje függesztett villamoslámpákkal fölülről megvilágított vízbe. Elődeink mesterséges világítással pótolták a hiányzó napfényt, mert a medencék mögött és fölött, a kezelőfolyosón sötétes árnyék derengett, a napvilág csak igen gyéren szűrődött át a mennyezetébeillesztett, járdablakszerű kevés, vastag kis üveglapon. Hogy a medencék hátterébe bebecsássuk a nappali világosságot, hogy a villamosvilágítást ott nélkülözhessek

és költségeit megtakarítsuk, s hogy derült időben a Nap süssön a vízbe, az akvárium egész déli oldala kezelőfolyosójának mennyezetébe egy sor nagy ablakot szereltünk. Azóta a csarnok hangulatos félhomályából a medencék üvegfalán át napsütésben csillogó halakat is láthatunk. (Folytatom)

Az akvárium 1935-ben készült mennyezetablakkal megvilágított kezelőfolyosóján. Az Állatkert képtárából.

ÁLLATKERTI HÍREK

Állatszeretet. Egyes állatbarátok különböző észrevételeikkel gyakran keresik fel az Állatkert vezetőségét. Főlével, levélben, esetleg az Állatvédő Egyesület közvetítésével — sőt néha névtelen levélben — közlik velünk az állatok elhelyezésére vagy gondozására vonatkozó kifogásaikat. Az állatok fogságát megkönnyíteni törekvő javaslatokat, ötleteket és elgondolásokat igazgatóságunk mindig szívesen fogadja, de a felszólalások, sajnos kellő hozzáértés híján a legtöbb esetben csak felesleges munkát, tárgyalást vagy levelezést okoznak.

Nemrég — megint az Állatvédő Egyesület közvetítésével — kaptunk egy panaszos levelet. Egy állatbarát a bombatámadástól megrongált madárházban lévő papagájok elhelyezése miatt aggodalmaskodik. A levélíró véleménye szerint a papagájok a hűvös őszi időben szabadég alatt megfáznak, elpusztulnak, ezért áttelepítésüket javasolja valami fűtött helyiségbe. Erre a felszólalásra folyóiratunk állatkerti rovatában, a nyilvánosság előtt válaszolunk:

Az állatkertekben az állatok gondozásának módja sok évtizedes gyakorlat és tanulmányozás alapján alakult ki. Ennek eredménye, hogy a fogságban tartott állatok manapság jóval hosszabb ideig élnek, mint huszonöt-harminc évvel ezelőtt.

Állatainknak mindent megadunk — megfelelő ételmezt, természetük kívánta meleget — amire szükségük van, de óvakodunk attól, hogy elkényeztessük őket és ellenálló-képességüket csökkentsük. A fogságban elpult állatokra ugyanis a levegő hőmérsékletének hirtelen változása végzetessé válhat.

Az Állatkertünkbe hullott egyik légiakna a madárházon nagy kárt tett. A cseréptetőt a légnyomás súlyosan megrongálta. A tető üvegezett része majdnem egészen elpusztult, a papagájok röpdéjének üvegteteje és nagy üvegfala is pozdorjává tört. A madárállomány megmentett részét — forróégyövi és hazai madarainkat — az épségben maradt röpdékben helyeztük el és hozzáfogtunk az épület tatarozásához. A munka befejezése után, november közepén, kényesebb forróégyövi madarainkat a már fűthető házba telepítettük át. Ugyanakkor a külső röpdében lévő nagy papagájokat is a ház belsejében helyeztük el. A külső röpdé ugyanis nem papagájok számára készült, fából való ajtaját, tetejét és oszlopát, valamint könnyű habarccsal vakolt falát a papagájok rácsálásukkal megrongálták. Ezeknek a papagájoknak fűtött helyiségre még nem volt szükségük. Más években még decemberben is széljárta külső röpdéjükben tartottuk őket. Amikor a külső levegő hőmérséklete fagypontra alatta volt, a rózsakakadúk vidáman hemperegtek a hóban. Az avatatlan szemlélő ezt látva, megütközik, mert amikor papagájról hall, a forróégyövi őserdő párák, meleg levegőjére gondol és a maga papagáját is — bármelyik fajhoz tartozik és bárholman származik — az őserdőkről alkotott fogalmait szerint gondolja.

Európán kívül minden világrész melegebb vidékein mintegy hatszázötven papagájfaj él. Közülük néhány száz fajta gondoztak már az állatkertekben. Az állatkertészek már régen ráeszméltek arra, hogy a különböző világrészek különböző tájairól származó papagájokat egységes elvek szerint gondozni nem lehet. Nemcsak táplálkozásukban, hanem a hőmérséklet iránti érzékenységükben is különböznek egymástól. A meleget nem minden papagájfaj

kívánja, sőt a tapasztalat arra tanít, hogy a túlságosan fűtött helyiség bizonyos fajokra káros hatással van. A melegtől elkényesednek, nehezen lélekeznek, ellenállásuk csökken, különböző betegségek könnyebben támadják meg őket és nem sokáig élnek.

A papagájok szakszerű gondozása nem egyszerű feladat. Bizonyos fajok télen is nagy meleget kívánnak. Mások 5—6 C foknál nem hidegebb helyiségben is jól megvannak. Egyes fajok teletetésére zárt, de fűtetlen helyiség kell és vannak télen-nyáron szabadég alatt tartható papagájok is. Azokban a külföldi állatkertekben, amelyekben erre elegendő hely van, a papagájokat az elmondottak szerint osztályozzák és a hideget tűró fajokat télen-nyáron szabadég alatt tartják. A schönbrunni állatkertben bizonyos papagájfajokat a fácánházban helyeztek el. Nagy hidegben a fácánok behúzódnak a házba, a papagájok ellenben hóban, fagyban is a külső röpdékben maradnak. A lipcei állatkertben a rózsakakaduknak hatalmas röpdét építettek. Ebben belső férőhely egyáltalán nincs. A berlini és a müncheni állatkertben a barátpapagájok — akár a galambok — a kert területén szabadon röpködnek, a fákon fészkelnek, szaporodnak és védett helyre sohasem mennek.

A budapesti Állatkertben nagy meleget kívánó papagájfaj évek óta nincs. A meglévőeknek csak mérsékelt melege van szükségük. Mivel csak egy madárházunk van, ebben különböző igényű papagájokat elhelyezni bajosan lehetne. Új beszerzés alkalmával a fajok kiválasztásánál erre mindig ügyelünk. Papagájainkat — bár néhányfokos fagyot is baj nélkül elviselnek — télen a madárházban helyeztük el, de a házat csak annyira fűtjük, amennyire érzékenyebb forróégyövi madaraink egészsége érdekében szükséges. Ez a melegség papagájainknak sem árt. Nálunk egész télen szabadég alatt, sajnos, még az edzettebb papagájfajokat sem tarthatjuk. Ennek feltétlen akadálya hazánk szélsőséges éghajlata, főképpen a januárban, februárban gyakori hirtelen nagy hőváltozás. Csupán hullámpapagájaink tartózkodhatnak tetszésük szerint bármikor külső röpdéjükben is. Nappal nagy hidegben is szívesebben vannak szabad levegős és csak éjjelre húzódnak be a fűtött házba. Egyes párok télen a külső röpdében költenek.

Aggodalmaskodó barátaink tehát nyugodjanak bele abba, hogy papagájainknak a gyengébb fagy nem árt és madaraink téli elhelyezéséről mindig kellő időben gondoskodunk. Az állatok gondozását bízzák ránk és ne hasonlítsák össze az Állatkert helyesen kezelt, edzett madarait a magánlakásokban elkényeztetett, a friss levegő és napsugár elől elzárt madarakkal. A hozzánk intézett felszólalásokban ugyanis minden esetben csak a magánlakásokban is tartható, úgynevezett szobaállatokról van szó. A forróégyövi keselyükért vagy például a foltoshiénáért senki sem aggódik, pedig az előbbieknél sokkal érzékenyebbek a hideg iránt, az utóbbiak pedig — annak ellenére, hogy Afrikában honos — fűthető helyisége egyáltalán nincs, mégis tovább él az Állatkertben, mint sok helyen a jól gondozott kutya.

Az állatkertészet bizony nyelvezés és bonyolult foglalkozás; sok tapasztalat, gyakorlat, jóérv és nagy szeretet kell hozzá, de szakértelem híján az állatszeretet egymagában nem elegendő.

Szombath

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Felelős kiadó: Nadler Herbert
Budapest székesfőváros háziinyomdája — 54349.
Felelős vezető: Klemm Árpád igazgató

IVÓKÚRÁK

A RUDAS GYÓGYFÜRDŐ PARKJÁBAN FELTÖRŐ

Hungária, Attila és Juventus

GYÓGYFORRÁSOK VIZÉVEL

A HUNGÁRIA ÉS ATILA KÉNESFORRÁS

gyomor-, bélmegbelegedések, epe-, máj- és vesebántalmak gyógykezelésére kiválóan alkalmas

A JUVENTUS RÁDIUMFORRÁS

*testi és szellem kimerülés, korai előregedés, véredény-
elmeszesedés kezelésénél igen jó eredménnyel használható*

RÉSZLETES FELVILÁGOSÍTÁST NYUJT:

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS GYÓGYFÜRDŐINEK
ÉS GYÓGYFORRÁSAINAK IGAZGATÓSÁGA

BUDAPEST, XI., KELENHEGYI-ÚT 4

A BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI

ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTBEN

ÁLLANDÓAN SOK A LÁTVÁNYOSSÁG ÉS SZÓRAKOZÁS!

Az állatok enyhébb időben a szabad kifutókban, télen pedig az állatházakban láthatók. A kert területén: akvárium (tengeri és édesvízi állatokkal), kígyóház, pálmaház és terrarium, lovaglópálya, kocsizás. Két vendéglő, tejsarnok. Az egész kertben szabad fényképezés

BELÉPŐDÍJ:

felnőtteknek 1-20 P, vasárnap 90 fillér

10 éven aluli gyermekeknek 60 fillér,

vasárnap 50 fillér

A Természet

A SZÉKESFŐVÁROSI ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT TERMÉSZETTUDOMÁNYOS

KÉPES FOLYÓIRATA

LEGJOBB TANÁCSADÓJA, OKTATÓJA ÉS SZÓRAKOZTATÓJA
A TERMÉSZET MINDEN BARÁTJÁNAK ÉS KUTATÓJÁNAK

Megjelenik minden hó 15.-én

Előfizetési ára egész évre 10 pengő

Egyes szám ára 90 fillér

MUTATVÁNYSZÁMOT KIVÁNATRA BÁRKINEK INGYEN KÜLD A „TERMÉSZET” KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, X V. ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT

